

Stråbassjukdomar och bladsvampar i höstvetete

Göran Gustafsson, Växtskyddscentralen, Linköping

Angreppen av stråknäckare skiljde sig markant mellan olika områden under våren. I Västsverige var angreppen starka och bekämpningströskeln överskreds i drygt hälften av de inventerade fälten. I östra Mellansverige var angreppen däremot svaga och bekämpningsbehovet bedömdes där som försumbart. Den torra väderleken i maj och juni i östra Svealand hämmade svampens fortsatta tillväxt, medan vädret däremot var gynnsamt för stråknäckaren i Götaland. Angreppen i Svea-området blev svaga och merskörden liten av bekämpning. I Västsverige blev angreppen däremot starka, men troligen blev merskörden av stråknäckarbekämpning ändå måttlig. Eftersom försöken i FiV-området inte innehåller några led med enbart stråknäckarbekämpning, kan några säkra slutsatser om svampens betydelse inte dras. Blad- och axsvampar hade större betydelse än stråbassjukdomarna i hela området.

Flera stråknäckarpreparat på marknaden

Det finns numera flera preparat på marknaden med effekt mot stråknäckare. Vårbehandling med Topsin har effekt mot framför allt

stråknäckare, medan Sportak, Stereo och Unix även har effekt på andra svampar. Eftersom underlaget är begränsat för att kunna jämföra preparatens effekt mot stråknäckare, var syftet med ÖSF-försöken att göra en sådan jämförelse. I Svea- och FiV-försöken kan endast enstaka preparat jämföras med varandra. Samtliga preparat gav i årets försök påfallande svag effekt mot stråknäckare och skillnaden mellan preparaten var liten.

Framför allt Stereo, men även Sportak, har gett högre merskorrdar än Unix och Topsin. Förklaringen är dess bättre effekt mot olika bladfläcksvampar. Vidare har Unix gett en något högre merskörd än Topsin. Förutom stråknäckare har Unix också en viss effekt mot brunfläcksjuka och mjöldagg.

Angreppen blev starka, men kom sent i ÖSF-området

I ÖSF-området var angreppen svaga under våren, men hög nederbörd under maj, juni och början av juli medförde att angreppen kom att bli starka under sommaren. I och med att angreppen kom sent i förhållande till grödans utveckling blev skadorna begränsade. Merskörden av Topsin och Unix hamnade mellan 200 och 300 kg/ha. Behandling med Sportak och framför allt Stereo, gav högre merskörd beroende på samtidig effekt mot bladfläcksvampar. Effekten mot stråknäck-

kare är genomgående svag och skillnaden mellan olika preparat liten. Även om årets effekter är svagare än normalt, är det sällan som stråknäckarbekämpning brukar ge bättre effekt än ca 60-70 %. Den enskilda behandling som i försöken gett störst merskörd är

axgångsbehandling med Amistar 0,5 l/ha. Behandlingen var lönsam i alla fem försöken, medan stråknäckarbekämpningen med Stereo var lönsam i två försök och med Unix i ett av försöken. Sportak och Topsin var inte lönsamt i något av de fem försöken.

Tabell 5. Bekämpning av stråbassjukdomar m.m. i höstvet 2002. ÖSF L15-1040 och L15-1042 (norra H-län).

Behandling	Dos kg, l/ha	DC	Skörd och merskörd, kg/ha			Bek.netto*, kr/ha			Stråkn. index
Obehandlat			7170	6390	7350				56
Topsin WG	0,5	32	+210	+220		-170	-150		47
Unix	0,7	32	+290	+210		-140	-220		44
Sportak	1,0	32	+360	+350		-100	-110		35
Stereo	2,0	32	+540	+670		-40	+100		44
Amistar	0,5	49	+760	+1020	+700	+330	+600	+260	
Unix och	0,5	32							
Amistar	0,5	49	+960	+1230	+970	+220	+500	+220	46
Stereo och	1,0	30							
Amistar	0,5	49		+1290			+550		
Antal försök			5	2	1	5	2	1	5
Län			D, E, T	E	H				
LSD			210	420	240				

Försöksgårdar: Tåå D, Forsa E, Skålsund E, Yxstad E, Valstad H, Irvingholm T

* kvarnvet 1,00 kr/kg, körning 100 kr/ha, körskada 0,5 % vid DC 32 och 1,0 % vid DC 49, Amistar 520 kr/l, Stereo 220 kr/l, Topsin 480 kr/kg, Unix 420 kr/kg.

Starka angrepp i väst

Stråknäckarindex varierade mellan 25 och 76 i de västsvenska försöken. Unix testades vid två olika tidpunkter. Av graderingarna framgår att den första tidpunkten (DC 31) har gett en något bättre effekt än behandling strax före axgång (DC 49). Stereo som bl.a. innehåller samma aktiva substans som Unix har i försöken gett sämre stråknäckareffekt, sannolikt beroende på en för låg dos. Mängden aktiv substans i Stereo 1,0 l/ha motsvarar Unix 0,33 kg/ha. Jämförelsen mellan Topsin och Unix är osäker eftersom den enbart var med i två försök, samt att resultaten också skiljer sig åt i de båda försöken. Stråknäck-

karsvampens betydelse för skörden kan inte direkt utläsas ur försöken i FiV-området, men genom att jämföra merskörden av enbart Amistarbehandling med den kombinerade behandlingen med Amistar och ett stråknäckarpreparat, kan stråknäckarbekämpningens betydelse för skörden uppskattas.

Den beräknade merskörden av stråknäckarbekämpning med Topsin och Unix varierar mellan 0 och 330 kg/ha. Den genomsnittliga merskörden av Stereo kan uppskattas till ca 400 kg/ha, troligen som en följd av den bättre effekten mot bladfläcksvampar. Trots mycket starka angrepp blev alltså merskörden av stråknäckarbekämpning måttlig i

flera försök. Bekämpning av bladfläcksvampar med Amistar gav i medeltal för 3 försök 530 resp. 680 kg/ha och i den andra försöks-

serien 630 till 710 kg/ha. I tabell 6 kan bekämpningsnettot beräknas genom att jämföra merskörd och behandlingskostnad.

Tabell 6. Bekämpning av stråbassjukdomar m.m. i höstvet 2002. FiV, L15-1040.

Behandling	Dos kg, l/ha	DC	Skörd och merskörd, kg/ha			Bekämpn. kostnad* kr/ha	Stråkn. index		
			Rånnum "P"-län	Håberg "R"-län	Ingarud "R"-län		Rånnum "P"-län	Håberg "R"-län	Ingarud "R"-län
Obehandlat			6150	7120	6820		76	71	60
Amistar	0,75	49	+380	+730	+910	-560			
Amistar	0,5	49	+210	+670	+710	-430			
Stereo och Amistar	1,0 0,5	31 49	+610	+1110	+1070	-750	56	39	42
Unix och Amistar	0,5 0,75	31 49	+690	+790	+910	-870	52	30	36
Unix+ Amistar	0,5 0,75	49	+520	+830			57	36	
Topsin och Amistar	0,5 0,75	31 49			+790	-900			30
LSD			350	280	170				

* kvarnvet 1,00 kr/kg, körning 100 kr/ha, körskada 0,5 % vid DC 31 och 1,0 % vid DC 49, Amistar 520 kr/l, Stereo 220 kr/l, Topsin 480 kr/kg, Unix 420 kr/kg.

Tabell 7. Bekämpning av stråbassjukdomar m.m. i höstvet 2002. FiV, L15-1041.

Behandling	Dos kg, l/ha	DC	Skörd och merskörd, kg/ha			Bek.netto*, kr/ha			Stråkn. index		
Obehandlat			7450	7500	7290				60	55	73
Amistar	0,75	49	+710	+810	+420	+150	+250	-140			
Amistar	0,5	49	+630	+730	+320	+200	+300	-110			
Unix och Amistar	0,5 0,75	31 49	+990	+1140	+540	+120	+270	-330	35	35	36
Unix+ Amistar	0,5 0,75	49		+1140			+370		41		
Topsin och Amistar	0,5 0,75	31 49			+530			-360			53
Antal försök			4	3	1	4	3	1	4	3	1

Försöksgårdar: Emtunga "R", Hästhalla "R", Kyrkebo "R", Lanna "R"

* kvarnvet 1,00 kr/kg, körning 100 kr/ha, körskada 0,5 % vid DC 31 och 1,0 % vid DC 49, Amistar 520 kr/l, Topsin 480 kr/kg, Unix 420 kr/kg.

Torkan hämmade stråknäckaren i Svea-området

Angreppen av stråknäckare var svaga under hela växtodlingssäsongen i Svea-området. Under sommaren graderades stråknäckarindex till 22, vilket är ett lågt värde. Behandling med Topsin gav i medeltal 80 kg/ha och motsvarande behandling med Unix ca 120 kg/ha (beräknat värde). Som mest er-

hölls ca 300 kg/ha i ett försök i Västmanlands län. Ingen behandling mot stråknäckare var lönsam i Svea-försöken. Den torra väderleken hämmade även bladfläcksvarmparnas utveckling. I medeltal blev merskörden 240 kg/ha av Amistar i dosen 0,5 l/ha. Som mest erhöles 460 kg/ha. I ett av försöken fanns en svag lönsamhet för Amistarbehandlingen.

Tabell 8. Bekämpning av stråbassjukdomar m.m. i höstvetete 2002. Svea L15-1041.

Behandling	Dos kg, l/ha	DC	Skörd och merskörd kg/ha	Bek.netto* kr/ha	Stråknäckare index
Obehandlat			6090		22
Topsin WG	0,5	32	+80	-290	14
Amistar	0,5	49	+240	-180	
Unix och Amistar	0,5	32	+360	-370	13
Amistar	0,5	49			
Antal försök			6	6	6

Försöksgårdar: Säbyholm AB, Hässelby C, L:a Vallskog C, St Bärby C, Brunnby U, Strömsvik U.

* *kvornvete 1,00 kr/kg, körning 100 kr/ha, körskada 0,5 % vid DC 32 och 1,0 % vid DC 49, Amistar 520 kr/l, Topsin 480 kr/kg, Unix 420 kr/kg.*

Slutsats

Under året hade blad- och axsvampar större betydelse för skörden än stråbassjukdomarna. Trots starka angrepp av stråknäckare i framför allt Västsverige blev merskörderna av bekämpning måttlig i de flesta försöken. Den främsta orsaken till detta är att angreppen inte orsakade någon liggsäd i försöken. I sådana fall kan skadorna bli betydande, både kvantitativt och kvalitativt.

Årets behandlingar gav en oväntat låg stråknäckareffekt. Orsaken till detta är svår-förklarlig. Av stråknäckareffekterna framgår dock att behandling strax före axgång ger en sämre effekt än behandling vid begynnande stråskjutning. Likaså framgår att Stereo i dosen 1 l/ha är för låg för bekämpning av stråknäckare, däremot kan merskörden bli relativt hög beroende på att preparatet även har effekt på andra svampsjukdomar.